

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1975

BRNO 1977

durchgeführt, wo das mittelalterliche Städtchen Potvorovice stand. Bei der Rekultivierung des landwirtschaftlichen Bodens wurde hier mit dem umliegenden Terrain der Rest eines mittelalterlichen Hausberges nivelliert. Die Anfänge der Besiedlung auf der Lokalität kann man bereits in das 11. Jahrhundert legen. Die Wüstung der Siedlung verlief in den Jahren 1422 - 1482.

NÁLEZ STŘEDOVĚKÉ OSTRUHY V MORAVSKÉ NOVÉ VSI

/ okr. Břeclav /

Zdeněk Měřinský, AÚ ČSAV Brno

/ Obr. 30 /

V lednu roku 1975 odevzdal p. J. Petrjánoš z Moravské Nové Vsi čp. 109 pracovníku expedice AÚ ČSAV v Mikulčicích R. Skopalovi železnou středověkou ostruhu nalezenou za blíže neznámých okolností při výkopových pracích před domem čp. 200 v Moravské Nové Vsi.

Ostruha patří ke skupině středověkých ostruh s ozubeným kolečkem. Její délka je 13,5 cm, ramena parabolického tvaru mají rozteč 11 cm. Z boku jsou přímá, na průřezu jednostranně vyklenutá/šířka ramen 0,6 až 0,8 cm, síla 0,3 až 0,5 cm/. Vidlice na kolečko, které u nalezeného exempláře chybí, je vzhůru zdvižena a dosahuje délky 2,5 cm. Konce ramen ostruhu jsou dolů odsazeny a levé nepoškozené rameno má dva otvory. V jednom z nich je dochován zbytek upínacího systému.

Shodný exemplář ostruhu i s dochovanými upínacími přezkami je uložen například ve sbírce ZDŠ Hrušovany nad Jevišovkou /okr. Znojmo/ a pochází patrně ze středověké zaniklé osady Martinice, která stávala někde na hrušovanském katastru. Rámcově lze tento typ středověkých ostruh datovat do 14. století.

P o z n á m k y :

- 1 Nález má i.č. AÚ ČSAV v Brně 642 - 1/75 a byl předán Regionálnímu muzeu pro okres Břeclav se sídlem v Mikulově. Uložen tamtéž pod přír. číslem 2/76.
- 2 Měřinský Zd., Archeologické nálezy z okolí Hrušovany nad Jevišovkou /okr. Znojmo/, SPFFBU E 17 /1972/, 144 - 146.

Fund eines mittelalterlichen Spornes in Moravská Nová Ves /B e z. B ř e c l a v /. Bei einem Aushub vor dem Hause Nr. 200 in Moravská Nová Ves fand man einen eisernen mittelalterlichen Sporn, der ursprünglich mit einem Zahnrädchen versehen war. Diesen Sporn-typ kann man rahmenhaft in das 14. Jahrhundert datieren.

Z Á C H R A N N Ý V Ý Z K U M T V R Z E V J E S E N Í K U

/ okr. Šumperk /

Vladimír G o š , Vlastivědný ústav, Šumperk

Generální oprava vodní tvrze v Jeseníku si vynutila v létě roku 1975 záchranný archeologický výzkum. Práce probíhaly na nádvoří, kde se narazilo při hloubení septiku na silnou kamennou zeď. Tvrz je orientována východně od náměstí, obytné budovy obklopují ze tří stran malý dvorek, na čtvrté severní straně je nevysoká věž. Tvrz je obklopena příkopem, který je na severní straně u věže překlenut kamenným mostem. Dnešní podoba tvrze pochází z 15. - 16. stol. První zmínka o Jeseníku je z roku 1267, kdy je uváděn zakladatel a první fojt, biskupský služebník Kursicomanus, tvrz ve městě je poprvé zaznamenána k roku 1374.

Archeologickým průzkumem byla na nádvoří odkryta plocha 27 m² a podařilo se zachytit starší stavební fázi, překrytou pozdějšími šterkovými navážkami. V hloubce 110 cm pod dnešním povrchem se nacházela svrchní zachovaná hrana zdi kladená na maltu o síle 190 cm. Zeď byla překryta zhruba 5 cm silnou černou kulturní vrstvou s keramikou 15. - 16. stol. Pata zdi dosahovala do hloubky 300 cm pod nádvořím, pak se o 20 cm rozšířovala a pokračovala ještě o 100 cm hlouběji. V severní stěně se nalézal vchod o šířce 130 cm, zvýšený 120 cm nad původním terénem. Vchod byl někdy v průběhu 14. stol. dodatečně zazděn a zachovaly se pouze ve východním rohu dva opracované pískovcové kameny. Celkové rozměry stavby se na malém dvorku o rozměru 10 x 10 m nepodařilo zjistit, je patrné, že zdi na jižní i východní straně pokračují pod stávající objekty.

Zachycené zdi pocházejí pravděpodobně z obytné věže, dnes nezjistitelných rozměrů, založené někdy ve 14. stol. a zničené na počátku 15. stol. Původní terén byl o 300 cm níže a tvrz prakticky stála na rovině. Úkolem další výzkumné sezony bude průzkum okolí tvrze. V destrukční vrstvě 15. - 16. stol. bylo

velké množství keramických úlomků pocházejících většinou z hrnců s okraji vetvaru okruží. Z železných předmětů jsou nejvíce zastoupeny ploché hřeby a šipky.

V jihozápadním rohu dvorku se nalézala kruhová studna o průměru 100 cm, zahloubená 400 cm pod dnešní terén. Částečně zasahovala pod západní křídlo objektu a výplní je datována do 16.-17.stol.

Rettungsgrabung einer Feste in Jeseník /Bez. Šumperk/. Die Feste in Jeseník ist nördlich vom Platz orientiert, die Wohngebäude umgeben von drei Seiten einen kleinen Hof, auf der vierten nördlichen Seite ist ein unhoher Turm. Die Feste ist von einem Graben umgeben, der auf der Nordseite beim Turm mit einer Steinbrücke überwölbt ist. Das heutige Aussehen der Feste stammt aus dem 15.-16. Jahrhundert. Bei der archäologischen Bergungsaktion wurde auf dem Burghof eine Fläche von 27 m² abgedeckt und es gelang eine ältere Bauphase zu erfassen, die mit späteren Schotteranhäufungen überdeckt wurde. 110cm unter der heutigen Oberfläche befand sich die obere erhaltene Gemäuerkante, die auf 190cm starkem Mörtel gelegt war. Die Mauer war mit einer ungefähr 5cm starken schwarzen Kulturschicht mit Keramik aus dem 15. - 16. Jahrhundert überdeckt. Die Mauersohle reichte in eine Tiefe von 300cm unter dem Burghof, dann erweiterte sie sich um 20cm und setzte noch 100cm tiefer fort. In der Nordwand befand sich ein 130cm breiter und 120 cm oberhalb des ursprünglichen Terrains erhöhter Eingang. Die Gesamtausmasse des Baues konnten nicht festgestellt werden. Es handelt sich vermutlich um Reste eines Wohnturmes, irgendwann im 14. Jahrhundert gegründet und zu Beginn des 15. Jahrhundert vernichtet. Das ursprüngliche Terrain lag um 300cm tiefer und die Feste stand praktisch auf einer Ebene.

In der südwestlichen Ecke des Hofes befand sich ein Kreisbrunnen im Durchmesser von 100cm und 400 cm unter dem heutigen Terrain eingetieft. Teilweise reichte er unter den Westflügel des Objektes und durch die Ausfüllung ist er in das 16. - 17. Jahrhundert datiert.

POKRAČOVÁNÍ VÝZKUMU ZANIKLÉ STŘEDOVĚKÉ VESNICE VILÉMOV NA DRAHANSKÉ VRCHOVINĚ, OBEC RUPRECHTOV

/ okr. Vyškov /

Dagmar Š a u r o v á, Historické museum města Slavkova

/ Obr. 31 /

Systematický výzkum ZSV Vilémov / k.ú. Ruprechtov/ pokračoval r. 1975 odkryvem destrukcí, označených v plánu E. Černého čís. 18, 19 a 21.

Destrukce č. 21 byla v terénu velmi zřetelná čtvercovitou vyvýšeninou, dovnitř proláklou stejně jako před tím destrukce č. 13. Mělce pod lesním humusem byly odkryty opět kamenné základy jednoprostorového domku o rozměrech 5 x 5 m se zdívm zachovalým do nestejných výšek. Také vnější líčování je zachováno nestejně, protože místy pokleslo vlivem skutečnosti, že horizont podlahy domku je výšenež okolní terén. Stavení je situováno svými rohy přesně k severu, jihu, východu a západu. V západním rohu bylo zjištěno kamenné krbové těleso v rozměrech 1 x 1 metr, poměrně dobře uchovalé. Nálezová situace opět nevylučuje, že podlaha byla dlážděna plochými kameny.

Opodál tohoto stavení nachází se, situována rovnoběžně s ním, destrukce č. 18 a leží těsně při destrukci č. 19. Tato byla nápadná ve svém středu hlubokým poklesem terénu, podobným proláklíně v č. 1, kde byl při výzkumu r. 1963 odkryt studnovitě kamením vyzděný sklep. Již při povrchové skrývce projeví se kontury obou objektů jako spolu související a bylo zřejmé, že půjde o analogii s destrukcí č. 1, ovšem s určitými situačními rozdíly. Dům č. 1 stojí na zcela rovném terénu delšími stranami ve směru severozápad - jihovýchod, kdežto objekty 18/19 leží na svahu delšími stranami na jihozápad - severovýchod. Výzkumem nemohlo být prozatím prokázáno, zda je svah původní či zda vznikl později erosi nebo lidským zásahem.

Sklepní prohlubeň, která vyplňuje větší část objektu č. 19 není studnovitě vyzděna jako u objektu č. 1, obrys jejího zahloubení je pravouhlý a v jejím závalu byly nalezeny zbytky spáleného dřeva s mazanicí. Zdivo objektu 18/19 není zachováno do výše jako u domu č. 1, zjištěna byla jen příčná základová linie podložních kamenů. Vzhledem k tomu, že po celém objektu bylo zjištěno poměrně více mazanice než v ostatních, soudili bychom, že stavba byla takřka bez kamene, převahou dřevěná, omítnutá hlinou. Tato skutečnost ovšem ve Vilémově překvapuje, neboť ostatní prozkoumané destrukce obsahovaly mazanice jen málo nebo vůbec žádnou. Nelze proto opominout i skutečnost, že objekt 18/19 se nachází na svahu, takže pravděpodobně došlo k sesuvu kamenné destrukce do okolní polohy nižší.

V objektu č. 18 v maximální vyvýšenině jeho destrukce byl odkryt půdorys pece stejného tvaru a těchto rozměrů jako v objektu č. 1. Zachoval se ovšem jen její nejnižší základový horizont s hladkým, hlinitým výmazem dna. Nad výmazem byly nalezeny potoční valounky, také stejné jako v peci č. 1.

V objektu č. 1 se nachází mezi místnostmi s pecí a sklepním prostorem spojující chodba, zřetelně ohraničená kamenným zdívm. V objektu č. 18/19 se projevila analogická chodba v šíři přibližně tři a půl metru zřetelným pásem mazanicových fragmentů, kontrastujících s hnědou hlinou podlahy druhých dvou prostor.

P Ř E H L E D V Ý Z K U M Ů 1 9 7 5

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : Doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : nádobka z velatického žárového hrobu ze Šlapanic
Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejně